15 listopada 2017 roku w Saloniku Artystycznym Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej odbył się wykład **dra Tadeusza Łopatkiewicza "Stanisław Witkoś (1902-1982). Ludoznawca z ludu"**. Spotkanie zorganizowane zostało przez Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Krośnieńskiej w Krośnie.

Dr Tadeusz Łopatkiewicz przedstawił sylwetkę, dokonania i dorobek pisarski Stanisława Witkosia, regionalisty i etnografa-samouka.

Stanisław Witkoś urodził się 16 listopada 1902 roku w Ustrobnej, jako drugie dziecko w rodzinie reemigrantów z Ameryki. Rodzice (znający nieco świat) zadbali o jego wykształcenie. Ukończył cztery klasy szkoły powszechnej i dwie klasy Krajowej Szkoły Tkackiej w Krośnie. W 1925 roku, z powodu choroby, przerwał naukę w Szkole Tkackiej i objął funkcję pisarza gminnego w Bajdach. Ukończył też trzymiesięczny kurs pisarzy gminnych we Lwowie, po którym zaczął obsługiwać oprócz Bajd podkrośnieńskie wsie: Ustrobną, Łączki Jagiellońskie, Wojaszówkę, Moderówkę i Białkówkę.

W 1932 roku ożenił się z Joanną Bożek (1912-1999) i zamieszkał w jej domu rodzinnym w Białkówce nr 46. Prowadził niewielkie gospodarstwo rolne żony, a po 1935 roku pracował jako dróżnik, poborca podatkowy, robotnik melioracyjny, sklepikarz, poborca daniny leśnej. Zajęcia te zbliżyły go do różnych społeczności i pozwoliły dostrzec istotne różnice kulturowe między nimi. Z wielką pasją i zaangażowaniem zajął się badaniem i dokumentowaniem zanikających przejawów tradycyjnej kultury wsi. Ze swych obserwacji prowadził notatki, a w czasie prac badawczych w terenie nie tylko zdobywał wiedzę, ale pozyskiwał też cenne zabytki i muzealia etnograficzne. Pod koniec jego życia kolekcja liczyła kilka tysięcy eksponatów, które były skrupulatnie opisywane i inwentaryzowane.

Od lat 60-tych XX wieku Stanisław Witkoś i Radosław Bochenek z Moderówki podejmowali starania o utworzenie izby pamiątek, gdzie znalazłyby miejsce gromadzone zbiory etnograficzne. Prywatną Izbę Muzealną otwarto w 1971 roku w Moderówce (w domu Jana Twardzika). Na ekspozycji prezentowane były meble i sprzęty domowe, gospodarcze i rolnicze, zabytki rzemiosła wiejskiego, ubiory i stroje ludowe, dzieła plastyki obrzędowej i kulturowej, a także dokumenty i archiwalia wiejskie, dawne fotografie i numizmaty.

W latach 60-tych i 70-tych Stanisław Witkoś opublikował kilka artykułów w "Materiałach Muzeum Budownictwa Ludowego" w Sanoku ("Ubiór codzienny i świąteczny noszony przez mieszkańców wsi Bajdy, pow. Krosno z końcem XIX i na początku XX wieku", 1967; "Obrzędy pogrzebowe we wsi Bajdy w pow. krośnieńskim", 1970; "Magia i przesądy bartne (w oparciu o "Bartnika Postępowego" i "Pasiecznika Wzorowego")", 1971; "Ubodzy - dziady - żebracy", 1976) oraz artykuł w prestiżowym roczniku Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego "Lud" ("Zwyczaje i wróżby związane z wigilią Bożego Narodzenia", 1978).

Jednak dziełem życia i powodem do dumy była dla Stanisława Witkosia monografia etnograficzna "Bajdy i Moderówka", która ukazała się w 1977 roku pod red. Józefa Burszty, wydana została przez Muzeum Narodowe Rolnictwa w Szreniawie. Książka została wysoko oceniona przez etnografów, nakład (1000 egz.) szybko się rozszedł. Stanisław Witkoś rozpoczął starania o jej wznowienie (chciał poszerzyć kolejne wydanie o nowe rozdziały i kwestie). Niestety nigdy nie ukazało się nowe wydanie monografii, która dziś dostępna jest głównie w

zbiorach bibliotecznych.

Od śmierci Stanisława Witkosia upłynęło 35 lat. Zmarł 12 listopada 1982 roku i pochowany został na cmentarzu w Szebniach. Dokonania etnografa-samouka powoli pokrywają się niepamięcią. Zgromadzone przez niego zabytki nie są eksponowane. O Stanisławie Witkosiu wspomina się rzadko, choć biogramy jego dostępne są w słownikach, Wikipedii i na witrynie internetowej Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Krośnieńskiej - mówił, podsumowując swój wykład, dr Tadeusz Łopatkiewicz.

Na spotkaniu w Krośnieńskiej Bibliotece Publicznej obecna była **wnuczka Stanisława Witkosia - Anna Hreczka** ,
kier. Gminnej Biblioteki Publicznej w Miejscu Piastowym, która pamięta dziadka jako człowieka bardzo zaangażowanego w pracę badawczą.

Wanda Belcik, wiceprezes Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Krośnieńskiej, przypomniała, że ze Stowarzyszeniem kontaktował się kiedyś krewny Stanisława Witkosia - Zbigniew Witkoś (na stałe mieszkający w Stanach Zjednoczonych), który chciał wydać posiadany rękopis Stanisława Witkosia. Okazało się, że jest to jedna z wersji monografii "Bajdy i Moderówka", niewiele różniąca się od książki, która ukazała się w 1977 roku, dlatego Stowarzyszenie nie podjęło starań o jej wydanie.

galerię fotograficzną wykładu >>